

สิทธิส่วนบุคคลออนไลน์ในประเทศไทย: ความตระหนัก เชิงกลยุทธ์/สาธารณะ

พิรงรอง รามสูต
โสภาค พาณิชพาพิบูล

บทคัดย่อ

กามกลางกระแสโลกาภิวัตน์และกระแสของการหลอมรวม
นโยบายข้ามชาติ นำไปสู่การอภิปรายในประเด็นที่ว่า สิทธิส่วนบุคคล
ถือเป็นส่วนหนึ่งของหลักสิทธิมนุษยชนสากลหรือไม่ และประเด็นที่
ว่าระบบการอภิบาลอินเทอร์เน็ตโลก (Global Internet Governance)
นั้น ควรจะมีการให้ความสำคัญกับเรื่องสิทธิส่วนบุคคลมากขึ้นหรือไม่
นอกจากนั้นประเด็นด้านความจำเป็นของการมีกฎหมายคุ้มครองสิทธิ
ส่วนบุคคลและข้อมูลส่วนบุคคล เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้มีความจำเป็น
ที่จะต้องทบทวนถึงสถานการณ์เรื่องสิทธิส่วนบุคคลในประเทศไทย
ความตระหนักของสาธารณะต่อประเด็นเรื่องสิทธิส่วนบุคคล ก็เป็น
อีกปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยให้กระบวนการตราและบังคับใช้กฎหมาย
ตลอดจนการกำหนดนโยบายสาธารณะในเรื่องดังกล่าวเป็นไปอย่างมี
ประสิทธิภาพ ครอบคลุม และตรงกับสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคม

พิรงรอง รามสูต (Ph.D, Simon Fraser University) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โสภาค พาณิชพาพิบูล (MA, University of Leeds) อาจารย์ประจำคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนจากโครงการส่งเสริมการวิจัยในอุดมศึกษาและการพัฒนามหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ ของสำนักงาน
คณะกรรมการการอุดมศึกษา (HS1231A)

งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาลักษณะของการรับรู้ต่อประเด็นเรื่องสิทธิส่วนบุคคลของสังคมไทยทั้งในรูปแบบออนไลน์และออฟไลน์ และความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ต่อประเด็นเรื่องสิทธิส่วนบุคคลกับปัจจัยด้านลักษณะทางประชากร สถานภาพทางเศรษฐกิจ ทักษะทางวัฒนธรรม และพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต 2) เพื่อศึกษาการรับรู้และความตระหนักถึงสิทธิส่วนบุคคลของผู้ใช้อินเทอร์เน็ต ในโปรแกรมสำเร็จรูปออนไลน์ต่างๆ และ 3) เพื่อศึกษาการรับรู้ของสมาชิกองค์กรภาคประชาสังคมในประเทศไทยต่อความเป็นส่วนตัวหรือสิทธิส่วนบุคคลออนไลน์

ผลการวิจัยพบว่า ในบริบทออนไลน์ ตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับระดับการรับรู้และความตระหนักต่อสิทธิส่วนบุคคลออนไลน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ ระยะเวลาการใช้อินเทอร์เน็ต ความถี่ในการใช้อินเทอร์เน็ต และประสบการณ์การใช้อินเทอร์เน็ต มีอิทธิพลต่อการรับรู้และความตระหนักต่อสิทธิส่วนบุคคลออนไลน์

ในบริบทออฟไลน์ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการรับรู้ต่อสิทธิส่วนบุคคลในระดับสูง ภายใต้บริบทต่อไปนี้ ได้แก่ การลงคะแนนในคูหาเลือกตั้ง การเข้าตรวจค้นจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ และสิทธิส่วนบุคคลทางกายภาพ (สิทธิที่จะอยู่โดยลำพัง) กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ต่อสิทธิส่วนบุคคลในระดับต่ำ ภายใต้บริบทต่อไปนี้ ได้แก่ การเก็บข้อมูลส่วนตัวและการแลกเปลี่ยนข้อมูลของลูกค้าโดยองค์กรธุรกิจ การสอดส่องจากภาครัฐ เช่น การใช้บัตรประชาชนแบบ smart card

ผู้นาองค์กรภาคประชาสังคมทั้งหมดมีทัศนคติตรงกันว่าเมื่อโลกได้ก้าวเข้าสู่สังคมสารสนเทศ (information society) พร้อมกับการเกิดขึ้นของอินเทอร์เน็ต ทำให้การรักษาสิทธิส่วนบุคคลก็เริ่มที่จะเป็นไปได้ยากมากขึ้นหรือเป็นไปได้ยาก การแบ่งเขตแดนระหว่างเรื่องสาธารณะและเรื่องส่วนตัวก็ทำได้ยากมากขึ้น ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการพัฒนาของเครือข่ายสังคมออนไลน์ ซึ่งมีพลังในการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของวัฒนธรรมในการแลกเปลี่ยนข้อมูลภายในสังคม เมื่อข้อมูลข่าวสารได้ถูกตีพิมพ์ลงใน

โลกออนไลน์ ผู้ผลิตเนื้อหาเหล่านั้นก็ได้สูญเสียอำนาจที่จะควบคุมเนื้อหาเหล่านั้นอีกต่อไป

Online Privacy in Thailand: Public and strategic awareness

Abstract

Within the flow of globalization and transnational public policy, privacy issue has led to a discussion of whether it is a part of universal human rights and whether global Internet governance should pay more attention to privacy. Drafting privacy protection and personal data protection laws also requires an investigation on privacy violation in Thai society. Awareness on privacy is another important issue which will effectively enable the law drafting process and enforcement.

This research aims to 1) study a level of privacy awareness among Thai people both off-line and online and its relationship to demographic, socio-economic and Internet use 2) study privacy awareness in online applications 3) investigate a perception of leaders in civil organizations on online privacy

A finding shows that in online context, sex, age and education level variables have a relationship to the level of privacy awareness. Daily Internet use, frequency of Internet use and experience of Internet use also has a correlation with privacy awareness. In off-line context, respondents have a high level of privacy awareness in circumstances such as election voting, police intrusion and physical privacy. Respondents, however, has a low level of privacy awareness when their personal data being processed by commercial organizations and when state imposed on surveillance such smart card scheme.

All leaders from civil organizations agree that information society together with Internet has brought a new challenge to privacy protection. Demarcation between public and private sphere has been withered away as a result of powerful social network applications which have altered the structure of information exchange platform. Once content has been published, sender loses his or her power to limit content distribution, forever.

บทนำ

ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ กระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะมีลักษณะอันสะท้อนถึงการหลอมรวมนโยบายในระดับข้ามชาติมากขึ้นเรื่อยๆ ประเด็นทางนโยบายหนึ่งที่มีความสำคัญและสะท้อนแนวโน้มของการหลอมรวมข้ามชาติดังกล่าวคือ เรื่อง สิทธิส่วนบุคคล (privacy) หรือสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคล (right to data privacy หรือ personal data protection) ซึ่งประเด็นดังกล่าวปรากฏอยู่อย่างโดดเด่นทั้งในทั้งวาทกรรมทางนโยบาย กฎหมาย และวิชาการในหลากหลายสาขา ไม่ว่าจะเป็นด้านนิติศาสตร์ นิเทศศาสตร์ สังคมวิทยา หรือ รัฐศาสตร์ อนึ่ง แนวคิดเรื่องความเป็นส่วนตัว มีความเกี่ยวพันเชื่อมโยงอย่างมีนัยสำคัญในการขยายอาณาเขตของแนวคิดที่เกี่ยวข้องหลายเรื่อง เช่น แนวคิดปัจเจกชนนิยม (individualism) เสรีนิยม (liberalism) การแบ่ง

แยกระหว่างพื้นที่สาธารณะและพื้นที่ส่วนตัว (public-private divide) และ หลักนิติธรรม (rule of law) แนวคิดทั้งหมดนี้ ต่างก็เป็นส่วนประกอบที่สำคัญของหลักการเสรีนิยมประชาธิปไตยที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในโลกตะวันตกรวมถึงประเทศในภูมิภาคเอเชียด้วย นอกจากนั้น พัฒนาการของอินเทอร์เน็ตและการเคลื่อนตัวของสังคมเข้าสู่ยุคสังคมสารสนเทศ (information society) ยังทำให้ขอบเขตเรื่องสิทธิส่วนบุคคลขยายตัวออกไปและมีความสำคัญมากขึ้นอีกในการรับรู้ของผู้คนในยุคแห่งสังคมสารสนเทศ (Kurt, 2010; Nosko et al., 2012; Paine, Reips, Stieger, Joinson and Buchanan, 2007)

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ได้มีความพยายามในการผลักดันกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ตลอดจนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศให้เกิดขึ้นในประเทศไทย อย่างไรก็ตาม จนถึงปัจจุบัน (ตุลาคม พ.ศ.2555) มีกฎหมายเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารเพียงไม่กี่ฉบับ¹ ที่ผ่านการอนุมัติจากรัฐสภาและได้ตราขึ้นเป็นพระราชบัญญัติ อันได้แก่ พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ซึ่งรวมถึง ร่างกฎหมายลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์เดิม และพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 การร่างพระราชบัญญัติการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในประเทศไทย (เช่นเดียวกับหลายประเทศ) ได้รับอิทธิพลจากแนวทางการปกป้อง

¹ การริเริ่มและผลักดันร่างกฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศ 6 ฉบับ เป็นโครงการที่ริเริ่มมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2541 โดยศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC) ซึ่งในขณะนั้นมีสถานะเป็นสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ (National Information Technology Committee Secretariat) ซึ่งโดยเริ่มต้น ร่างกฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศ 6 ฉบับ ในปี พ.ศ.2541 ได้แก่

1. พระราชบัญญัติลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์
2. พระราชบัญญัติธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์
3. พระราชบัญญัติการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน
4. พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
5. พระราชบัญญัติการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์
6. พระราชบัญญัติอาชญากรรมคอมพิวเตอร์

สิทธิส่วนบุคคลและการถ่ายโอนข้อมูลข้ามพรมแดนขององค์กรเพื่อการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจ (Organization for Economic Co-operation and Development หรือ OECD) และระเบียบของสหภาพยุโรป ปี ค.ศ.1995 ว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และการถ่ายโอนข้อมูลส่วนบุคคลข้ามพรมแดน (European Union Directive on Protection of Personal Data and Transborder Flow of Such Data)² อย่างไรก็ตาม กระบวนการร่างกฎหมายดังกล่าว ยังอยู่ในขั้นตอนการพิจารณาแต่ยังไม่ได้ออกมาเป็นกฎหมายสมบูรณ์ การก้าวก่ายแลทางกฎหมายเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลในประเทศไทย จึงต้องอาศัยการอ้างอิงถึงกฎหมายฉบับอื่นๆ เช่น พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2534 พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 เป็นต้น

แม้จะมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลบังคับใช้อยู่บ้างในกฎหมายฉบับต่างๆ แต่เหล่านี้ยังไม่สามารถทดแทนการมีกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลฉบับสมบูรณ์ที่สามารถครอบคลุมบทบัญญัติตามอย่างระเบียบของสหภาพยุโรปได้ ผลจากการที่ยังไม่มีกฎหมายคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในประเทศไทย ทำให้การใช้อำนาจไม่ว่าจะเป็นองค์กรของภาครัฐหรือเอกชนในการตรวจตรา สอดส่องและควบคุมพฤติกรรม (surveillance) ของประชาชนผ่านการเก็บข้อมูลส่วนบุคคลสามารถทำได้อย่างแทบไม่มีข้อจำกัด เช่น การนำระบบการเก็บข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ และระบบออนไลน์มาใช้ในการดำเนินงานทะเบียนราษฎร การใช้บัตรประชาชนแบบ microchip การจัดทำทะเบียนประวัติอาชญากรออนไลน์ การติดตั้งระบบกล้องวงจรปิดในที่สาธารณะ และการทำโปรไฟล์ของผู้บริโภคผ่านการเชื่อมโยงฐานข้อมูลส่วนบุคคลต่างๆ เป็นต้น

ความหมายของ ‘สิทธิส่วนบุคคล’ (privacy)

สิทธิส่วนบุคคล (privacy) เป็นคำที่มีความหมายครอบคลุมในหลายมิติทางสังคม ซึ่งการให้คำนิยามของนักวิชาการจะแตกต่างกันไปตามสาขาที่นักวิชาการนั้นเชี่ยวชาญ ในแง่มุมด้านกฎหมาย สิทธิส่วนบุคคล หมายถึง “สิทธิที่จะอยู่ลำพัง” (right to be let alone) (Warren และ Brandeis, 1980) ในขณะที่มุมมองด้านสังคมวิทยาอธิบายว่า สิทธิส่วนบุคคล คือ “สิทธิที่จะกำหนดขอบเขตการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลต่อบุคคลอื่น” (Westin, 1967) นักวิชาการรุ่นหลังๆ ได้พิจารณาความหมายของสิทธิส่วนบุคคล ในลักษณะหลากหลายมิติ (multi-dimensional) มากกว่าที่จะให้คำนิยามจากมุมมองแบบเดียว Decew (1997) แบ่งมิติของสิทธิส่วนบุคคลหรือความเป็นส่วนตัวออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ สิทธิส่วนบุคคลในมิติข้อมูล (informational privacy) เช่น ข้อมูลทางการเงินและข้อมูลด้านสุขภาพ ซึ่งเจ้าของข้อมูลเป็นผู้ที่จะตัดสินใจว่าจะเปิดเผยข้อมูลให้กับบุคคลใด ความเป็นส่วนตัวในการเข้าถึงตัวบุคคล (accessibility privacy) กล่าวคือ บุคคลย่อมจะสามารถตัดสินใจว่าเมื่อใดบุคคลอื่นจะสามารถเข้าถึงตัวได้ และสิทธิส่วนบุคคลในมิติการแสดงออก (expressive privacy) คือ ความเป็นส่วนตัวที่บุคคลอื่นจะนำเรื่องราวของบุคคลไปเผยแพร่จนทำให้สามารถระบุตัวตนของบุคคลนั้นได้

งานวิจัยเกี่ยวกับเรื่องสิทธิส่วนบุคคล

เมื่อพิจารณาถึงการรับรู้ของสาธารณชนต่อสิทธิส่วนบุคคลในมิติของข้อมูล จากมุมมองเชิงวิชาการ พบว่าผู้ที่อยู่ในช่วงชั้นทางสังคมเศรษฐกิจที่สูงกว่า จะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิส่วนบุคคลและภัยจากการเก็บและใช้ข้อมูลส่วนบุคคลในระดับที่สูงกว่า มุมมองนี้ได้รับการสนับสนุนจากข้อค้นพบจากการสนทนากลุ่มในประเด็นเรื่องการตรวจตราสอดส่อง และสิทธิส่วนบุคคล

² ข้อกำหนดบังคับฉบับนี้กำหนดให้ ห้ามประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปทำการค้ากับประเทศอื่นๆ ที่ไม่มีมาตรการในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เท่าเทียมกับสหภาพยุโรป ซึ่งส่งผลให้หลายประเทศต้องเตรียมความพร้อมทางด้านนโยบายและกฎระเบียบในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

ทางข้อมูลในปี พ.ศ. 2539 (Ramassoota, 2000) ซึ่งพบว่า ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มที่อยู่ในช่วงชั้นทางสังคมเศรษฐกิจในระดับที่ต่ำกว่า จะไม่ให้ความสนใจกับการถูกสอดส่อง เฝาระวังผ่านข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้มีการเก็บไว้ในระบบ รวมถึงไม่ตระหนักถึงผลลัพธ์ที่อาจเกิดขึ้นจากการกระทำดังกล่าว นอกจากนี้ การวิจัยเชิงสำรวจในปี พ.ศ. 2544 จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ใช้อินเทอร์เน็ต 1,200 คน พบว่า ระดับการศึกษาและรายได้มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับระดับความตระหนักรู้ต่อสิทธิส่วนบุคคล นอกจากนี้ ยังพบว่าร้อยละ 70 ของผู้ใช้อินเทอร์เน็ต ระลึกถึงสิทธิสิทธิส่วนบุคคลออนไลน์ ในขณะที่มีเพียงร้อยละ 50 ของผู้ใช้อินเทอร์เน็ต ที่รู้ถึงวิธีการในการจัดการกับสถานการณ์ที่อาจมีการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ในทางที่ผิด (นิธิมา คณานินันท์, 2544)

Fogel และ Nehmad (2009) พบว่าเพศหญิงมีความกังวลต่อประเด็นเรื่องสิทธิส่วนบุคคลโดยทั่วไป และมีระดับการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่อาจทำให้ระบุตัวตนได้น้อยกว่าเพศชาย โดยเฉพาะในเว็บไซต์เครือข่ายทางสังคม ในขณะที่ Nosko et al. (2012) พบว่า เพศเป็นปัจจัยที่สำคัญในการทำนายระดับการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล โดยเพศหญิงมีแนวโน้มที่จะเปิดเผยข้อมูลที่มีความอ่อนไหว (sensitive information) น้อยกว่าเพศชาย Grub-Hoy and Milne (2010) พบว่า เพศหญิงจะมีการตั้งค่าความเป็นส่วนตัวบน Facebook มากกว่าเพศชาย อย่างไรก็ตามแม้งานวิจัยหลายชิ้นจะพบว่า เพศหญิงให้ความสนใจกับประเด็นเรื่องสิทธิส่วนบุคคลมากกว่าเพศชาย แต่งานวิจัยของ Milne (2001) พบว่า เพศหญิงจะมีพฤติกรรมในการป้องกันการถูกละเมิดสิทธิส่วนบุคคลน้อยกว่าเพศชาย

อย่างไรก็ดี ในอีกงานวิจัยหนึ่งคือของ Paine และคณะ (2007) พบว่า เพศไม่เป็นปัจจัยที่ทำให้ระดับความตระหนักรู้ต่อสิทธิส่วนบุคคลออนไลน์แตกต่างกัน แต่พบว่าช่วงอายุที่แตกต่างกันส่งผลให้ระดับความตระหนักรู้ต่อสิทธิส่วนบุคคลออนไลน์แตกต่างกัน นอกจากนี้ยัง

พบว่าเวลาที่ใช้อินเทอร์เน็ตต่อสัปดาห์และประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ต ไม่เป็นปัจจัยที่ทำให้ระดับความตระหนักรู้ต่อสิทธิส่วนบุคคลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตามเวลาที่ใช้อินเทอร์เน็ตต่อสัปดาห์และประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ต เป็นปัจจัยที่สำคัญในการทำนายระดับการป้องกันการถูกละเมิดสิทธิส่วนบุคคล โดยผู้ที่ใช้เวลาในการเล่นอินเทอร์เน็ตมากกว่า และมีประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ตมากกว่า จะมีระดับการป้องกันการถูกละเมิดสิทธิส่วนบุคคลสูงกว่า วิธีการที่ใช้ป้องกันการถูกละเมิดสิทธิส่วนบุคคลได้แก่ การใช้โปรแกรมสำเร็จรูป การตั้งค่า firewall และการเพิ่มความระมัดระวังในการให้ข้อมูลส่วนตัว

ในขณะเดียวกันยังพบว่า กระบวนการผลักดันและเคลื่อนไหวของภาคประชาสังคมในประเทศไทยในประเด็นเรื่องสิทธิส่วนบุคคลยังมีอยู่น้อยมาก องค์กรภาคประชาสังคมที่เคลื่อนไหวในประเด็นด้านข้อมูลข่าวสารและการสื่อสารมักจะเน้นไปที่เสรีภาพในการแสดงออก เสรีภาพในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การคุ้มครองผู้บริโภค ทรัพย์สินทางปัญญา และสิทธิในการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นที่น่าสังเกตว่า ยังไม่มีองค์กรภาคเอกชนซึ่งมีจุดมุ่งหมายหลักในการผลักดันประเด็นด้านสิทธิส่วนบุคคล (Ramassoota, 2000) โดยครั้งล่าสุดที่ประเด็นเรื่องสิทธิส่วนบุคคลได้ถูกหยิบยกขึ้นมาถกเถียงกันในระดับสาธารณะ ถูกเปิดประเด็นโดยองค์กรภาคเอกชนด้านการคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งมีมุมมองว่า การส่งข้อความสั้น SMS ของอดีตนายกรัฐมนตรี อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ไปยังผู้ใช้บริการโทรศัพท์มือถือผ่านเครือข่ายการให้บริการต่างๆ เพื่อแสดงความขอบคุณที่ได้รับชัยชนะ จากการเลือกตั้งนั้นเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล นอกจากนี้ จากการสังเกตการณ์ในเบื้องต้นพบว่าสื่อมวลชนเองก็ไม่ได้ให้ความสำคัญกับประเด็นเรื่องสิทธิส่วนบุคคล เมื่อเปรียบเทียบกับประเด็นทางด้านสิทธิเสรีภาพอื่นๆ

ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา โปรแกรมสำเร็จรูปทางอินเทอร์เน็ต เช่นเว็บไซต์เครือข่ายสังคม³ ได้รับความนิยมอย่างมากในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการสื่อสารสำหรับมวลชนในยุคอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ซึ่งนำไปสู่ความท้าทายใหม่ต่อเรื่องสิทธิส่วนบุคคล ยกตัวอย่างเช่น ผลกระทบที่ไม่ได้คาดคิดมาก่อนจากการโพสต์ข้อมูลส่วนบุคคล เช่น ข้อความและรูปภาพที่มีความอ่อนไหว ตลอดจนความสับสนในการตั้งค่าความเป็นส่วนตัว ในขณะที่ประเทศไทยถูกจัดอันดับว่าเป็นประเทศที่มีผู้ใช้ Hi5 เป็นอันดับที่สองของโลก และยังมีอัตราการเติบโตของผู้ใช้ Facebook ที่สูงที่สุด 20 อันดับแรกของโลก แต่ระดับของความตระหนักต่อสิทธิส่วนบุคคลในการใช้โปรแกรมเหล่านี้ กลับอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ (Butler, McCann & Thomas, 2011)

ผลสืบเนื่องที่น่าสนใจอย่างหนึ่งจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาคือ กลุ่มเคลื่อนไหวผลักดันประเด็นด้านอินเทอร์เน็ตและสื่อมวลชน เริ่มมองเห็นตรงกันว่า สิทธิส่วนบุคคลนั้นได้รับผลกระทบจากการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวซึ่งเปิดช่องให้มีการรุกรานสิทธิส่วนบุคคลผ่านการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย ในกรณีหนึ่งที่ปรากฏเป็นข่าวต่อสาธารณะคือเหตุการณ์ที่บิลเกอร์สองคนถูกติดตามและจับกุมจากการโพสต์ข้อความในเว็บอร์ดออนไลน์ที่ได้รับความนิยม 2 แห่งถึงเนื้อหาที่แปลมาจากข่าวของสำนักข่าวต่างประเทศแห่งหนึ่งเกี่ยวกับอาการ

ประชวรของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว⁴ ในกรณีนี้ กรมสอบสวนคดีพิเศษได้ขอหมายศาลเพื่อทำการตรวจค้น การสื่อสารผ่านอีเมลและยึดคอมพิวเตอร์ที่ใช้สื่อสารของผู้ต้องสงสัยทั้งสองคน ที่ได้ทำการโพสต์ข้อความบนเว็บอร์ดดังกล่าว ซึ่งการใช้อำนาจดังกล่าวเข้าข่ายการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลในมิติของการสื่อสารและข้อมูล

นอกจากนี้ ด้วยความนิยมในการใช้เว็บไซต์ประเภทเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่เพิ่มสูงขึ้นในประเทศไทย ทำให้เป็นที่น่าสังเกตได้ว่า นอกจากเว็บไซต์เครือข่ายทางสังคมจะมีความเสี่ยงต่อการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลแล้ว โปรแกรมที่ใช้กันอยู่ทั่วไป เช่น อีเมล หรือโปรแกรมอรรถประโยชน์ ก็ไม่อยู่ในข้อยกเว้น กล่าวโดยสรุป สิทธิส่วนบุคคลเชิงข้อมูลข่าวสารและการสื่อสาร มีความเสี่ยงที่จะถูกละเมิดได้เสมอภายใต้บริบทของสังคมไทย

ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์และกระแสของการหลอมรวมนโยบายข้ามชาตินำไปสู่การถกเถียงอภิปรายในประเด็นที่ว่า สิทธิส่วนบุคคล ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของหลักสิทธิมนุษยชนสากลหรือไม่ และประเด็นที่ว่าระบบการอภิบาลอินเทอร์เน็ตโลก (Global Internet governance) นั้น ควรจะมีการให้ความสำคัญกับเรื่องสิทธิส่วนบุคคลมากขึ้นหรือไม่ ตลอดจนประเด็นด้านความจำเป็นของการมีกฎหมายคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล และข้อมูลส่วนบุคคล เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องทบทวนถึงสถานการณ์เรื่องสิทธิส่วนบุคคลในประเทศไทย

³ จากรายงานเรื่องเว็บไซต์เครือข่ายทางสังคมของ Ofcom ซึ่งเป็นองค์กรกำกับดูแลที่เป็นอิสระด้านการสื่อสารของสหราชอาณาจักร พบว่า เว็บไซต์เครือข่ายทางสังคมเป็นทางเลือกของผู้คนในการสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ต ไม่ว่าจะเป็นทางเครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล โทรศัพท์เคลื่อนที่ โดยเว็บไซต์เครือข่ายทางสังคมทำให้ผู้คนสามารถสร้างหน้าเว็บออนไลน์ได้อย่างง่ายดาย รวมไปถึงรายการผู้ติดต่อ หรือ ‘เพื่อน’ ผู้ใช้เว็บไซต์เครือข่ายทางสังคมสามารถสื่อสารกับเพื่อนในเครือข่ายและนอกเครือข่ายแบบ หนึ่งคนต่อหนึ่งคน (เช่น email) หรือในวงกว้างกว่านั้นในระดับสาธารณะ ผู้สนใจสามารถดูรายละเอียดเพิ่มเติมใน http://news.bbc.co.uk/2/shared/bsp/hi/pdfs/02_04_08_ofcom.pdf

⁴ ผู้ต้องสงสัยทั้งสองรายถูกจับกุมด้วยข้อหาการเผยแพร่ข่าวการประชวรของในหลวง ซึ่งส่งผลให้เกิดความตื่นตระหนกและเกิดการเทขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ พรบ.คอมพิวเตอร์กำหนดให้ดำเนินการกับผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในการเผยแพร่ข้อมูลที่เป็นอันตรายต่อความมั่นคงของประเทศ หรือข้อมูลเท็จที่ทำให้เกิดความตื่นตระหนกกับประชาชน

ปัจจัยที่สำคัญในการส่งเสริมสิทธิส่วนบุคคล ตลอดจนการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในสังคมไทยนั้น นอกจากความจำเป็นที่จะต้องมีกฎหมายเฉพาะแล้ว ความตระหนักของสาธารณะต่อประเด็นเรื่องสิทธิส่วนบุคคล ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยให้กระบวนการตราและบังคับใช้กฎหมาย ตลอดจนการกำหนดนโยบายสาธารณะ ในเรื่องดังกล่าวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ครอบคลุม และตรงกับสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคม ในประสบการณ์สากล องค์การภาคประชาสังคมเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญ ที่จะช่วยขับเคลื่อนความตระหนักรู้ต่อประเด็นเรื่อง สิทธิส่วนบุคคล และให้การศึกษาแก่สาธารณะ เพื่อเตรียมความพร้อมกับความท้าทายใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นจากทั้งในประเทศและนอกประเทศ (Bennett, 2008) โครงการวิจัยนี้จึงมุ่งตรวจสอบสถานภาพของการรับรู้และความตระหนักรู้ของสังคมไทยในประเด็นเรื่อง สิทธิส่วนบุคคลในโลกออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจว่า ผู้ใช้ออนไลน์ในประเทศไทยมีการรับรู้ต่อสิทธิส่วนบุคคลและนโยบายเรื่องสิทธิส่วนบุคคลอย่างไร รวมไปถึงการสำรวจความคิดเห็นของผู้นำองค์กรภาคประชาสังคมต่อประเด็นเดียวกันเพื่อประเมินตำแหน่งของเรื่องสิทธิส่วนบุคคลในแง่ของการเป็นประเด็นยุทธศาสตร์ของการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะของการรับรู้ต่อประเด็นเรื่อง สิทธิส่วนบุคคลของสังคมไทย ทั้งในรูปแบบออนไลน์ และออฟไลน์ และความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ต่อประเด็นเรื่องสิทธิส่วนบุคคลกับปัจจัยด้าน ลักษณะทางประชากร สถานภาพทางเศรษฐกิจ ทัศนคติทางวัฒนธรรม และพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต

2. เพื่อศึกษาการรับรู้และความตระหนักถึงสิทธิส่วนบุคคลของผู้ใช้อินเทอร์เน็ต ในโปรแกรมสำเร็จรูปออนไลน์ต่างๆ ได้แก่ เว็บไซต์เครือข่ายสังคม ฟอรัมออนไลน์ อีเมล บล็อก และ ทวิตเตอร์

3. เพื่อศึกษาการรับรู้ของสมาชิกองค์กรภาคประชาสังคมในประเทศไทยต่อ ความเป็นส่วนตัวหรือ

สิทธิส่วนบุคคล ออนไลน์ และกระบวนการผลักดันแบบ ที่ถูกนำมาใช้ในการส่งเสริมสิทธิส่วนบุคคลในสังคมไทย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. การวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ เพื่อศึกษาการรับรู้และความตระหนักรู้ต่อ สิทธิส่วนบุคคลของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตและโทรศัพท์มือถือ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 800 คน จาก 4 ภูมิภาค ทั่วประเทศไทย ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ ภาคกลาง (ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล) กลุ่มตัวอย่างถูกคัดเลือก โดยต้องเป็นผู้ใช้อินเทอร์เน็ต และใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

2. การสัมภาษณ์เชิงลึกกับสมาชิกองค์กรภาคประชาสังคม ที่มีส่วนในการผลักดันประเด็นด้านสิทธิ และเสรีภาพ และประเด็นทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับ เทคโนโลยีสารสนเทศ 6 องค์กร ได้แก่ มูลนิธิเพื่อผู้บริโภค สถาบันคุ้มครองผู้บริโภคในกิจการโทรคมนาคม ไทยเน็ตติเซน คณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ Siam Intelligence Unit และ กลุ่มเสรีภาพต่อต้าน การเซ็นเซอร์แห่งประเทศไทย Freedom against Censorship Thailand (FACT)

ผลการศึกษา

ส่วนที่ 1: การรับรู้และความตระหนักถึงสิทธิส่วนบุคคลออนไลน์ในสังคมไทย: ผลการวิจัยจากการวิจัยเชิงสำรวจ

ลักษณะทางประชากร

จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 800 คน, ร้อยละ 60.9 (487 คน) เป็นเพศชาย และ ร้อยละ 37.1 (297 คน) เป็นเพศหญิง กลุ่มตัวอย่างมีอายุระหว่าง 16-25 มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 51.6% (413 คน) รองลงมา เป็นกลุ่มที่มีอายุระหว่าง 26-35 คิดเป็นร้อยละ 28 (324 คน) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ระหว่าง 5,000-10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 34.8 (278 คน) รองลงมา ร้อยละ 30.1 (341 คน) มีรายได้ต่ำกว่า 5,000

บาท มีกลุ่มตัวอย่างเพียง ร้อยละ 3.4 (27 คน) ที่มีรายได้สูงกว่า 50,000 บาท

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 54 (432 คน) รองลงมา มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 15.4 (123 คน) และมีกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาปริญญาโทหรือสูงกว่า คิดเป็นร้อยละ 12.3 (98 คน) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีอาชีพเป็นนักเรียน คิดเป็นร้อยละ 44.8 (358 คน) รองลงมา มีอาชีพรับราชการหรือพนักงานในรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 27.8 (223 คน) กลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพ ลูกจ้างในองค์กรธุรกิจและประกอบอาชีพส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 15.3 (122 คน) และ ร้อยละ 10.9 (87 คน) ตามลำดับ

พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต ดังนี้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 45 เป็นผู้ใช้อินเทอร์เน็ตมาก (heavy users) ซึ่งมีการใช้อินเทอร์เน็ตมากกว่า 3 ชั่วโมงในหนึ่งวัน ในขณะที่ร้อยละ 24.8 ใช้อินเทอร์เน็ตโดยเฉลี่ย 1-2 ชั่วโมงต่อวัน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้ใช้อินเทอร์เน็ตที่มีประสบการณ์ คิดเป็นร้อยละ 48.6 ซึ่งใช้อินเทอร์เน็ตมาแล้วมากกว่า 6 ปี ในขณะที่ ร้อยละ 30.9 มีประสบการณ์ระหว่าง 4-6 ปี ร้อยละ 15.6 มีประสบการณ์ระหว่าง 1-3 ปี นอกจากนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ใช้อินเทอร์เน็ตจากที่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 48.9 ในขณะที่ ร้อยละ 29.8 ใช้อินเทอร์เน็ตจากที่ทำงาน และใช้อินเทอร์เน็ตผ่านโทรศัพท์มือถือ คิดเป็นร้อยละ 18 ผลการวิจัยยังพบว่า โปรแกรมสำเร็จรูปออนไลน์ที่มีการใช้มากที่สุด ได้แก่ 1) search engine 2) เว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ 3) email 4) สื่อออนไลน์ และ 5) เว็บบอร์ด ตามลำดับ

ทัศนคติทางวัฒนธรรม

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติทางวัฒนธรรมอยู่ในแบบ กลุ่มนิยม (collectivist) คิดเป็นร้อยละ 94 แบบเสรีนิยม (liberalist) คิดเป็นร้อยละ

82 แบบท้องถิ่นนิยม (localism) คิดเป็นร้อยละ 77.6 นอกจากนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 80.3 ยอมรับการเซ็นเซอร์เนื้อหา (censorship) ในขณะที่กลุ่มตัวอย่าง เพียงร้อยละ 19.8 สนับสนุนเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นมากกว่าการเซ็นเซอร์เนื้อหาเพื่อเหตุผลด้านความมั่นคงของประเทศ

มีกลุ่มตัวอย่างเพียงร้อยละ 6 ที่มีทัศนคติทางวัฒนธรรมแบบปัจเจกชนนิยม และ พบว่ามีเพียงร้อยละ 18 ของกลุ่มตัวอย่างที่มีทัศนคติแบบอนุรักษ์นิยม นอกจากนั้น มีกลุ่มตัวอย่างคิดเป็นร้อยละ 22.4 ที่มีความโน้มเอียงไปในทางโลกาภิวัตน์นิยมมากกว่าท้องถิ่นนิยม

การรับรู้และความตระหนักต่อสิทธิส่วนบุคคลในบริบททั่วไป (ออฟไลน์)

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการรับรู้ต่อสิทธิส่วนบุคคลในระดับสูง ภายใต้บริบทต่อไปนี้ ได้แก่ การลงคะแนนในคูหาเลือกตั้ง การเข้าตรวจค้นจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ และสิทธิส่วนบุคคลทางกายภาพ (สิทธิที่จะอยู่โดยลำพัง) ในขณะเดียวกัน กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ต่อสิทธิส่วนบุคคลในระดับปานกลางภายใต้บริบทต่อไปนี้ ได้แก่ การมีกล้องวงจรปิดในสถานที่ทำงาน การดักฟังโทรศัพท์เพื่อการสืบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจ และเพื่อปรับปรุงบริการของหน่วยงานธุรกิจ กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ต่อสิทธิส่วนบุคคลในระดับต่ำภายใต้บริบทต่อไปนี้ ได้แก่ การเก็บข้อมูลส่วนตัวและการแลกเปลี่ยนข้อมูลของลูกค้าโดยองค์กรธุรกิจ การสอดส่องจากภาครัฐ เช่น การใช้บัตรประชาชนแบบ smart card และการคัดเลือกพนักงานเพื่อเข้าทำงานโดยการตรวจสอบประวัติอาชญากร

การรับรู้ต่อความเสี่ยงจากการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปออนไลน์

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าการโปรแกรมสำเร็จรูปออนไลน์ทางอินเทอร์เน็ต มีความเสี่ยงที่จะละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ตามลำดับ ดังนี้ 1) เว็บไซต์เครือข่ายสังคม เช่น Hi5 Facebook 2) email

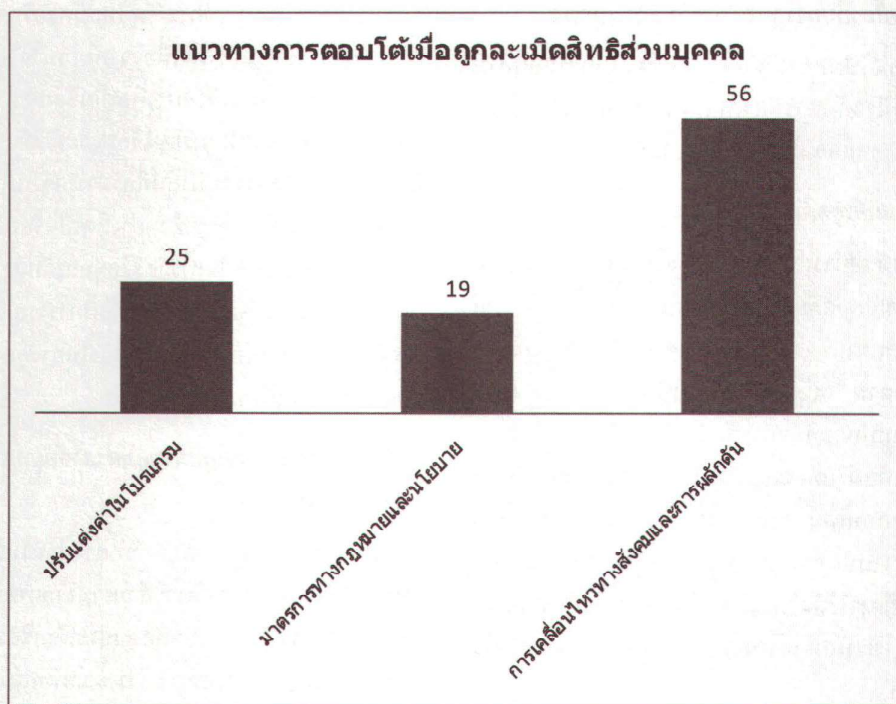
3) online media 4) search engine และ 5) e-commerce เว็บไซต์

แนวทางการตอบโต้และแนวทางการป้องกันการถูกละเมิดสิทธิส่วนบุคคล

แนวทางการตอบโต้เมื่อถูกละเมิดสิทธิส่วนบุคคล

ผลการวิจัยพบว่า เมื่อกลุ่มตัวอย่างพบกับสถานการณ์ที่ถูกละเมิดสิทธิส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 56 เลือกที่จะตอบโต้ด้วยวิธีการเริ่มการเคลื่อนไหว

ทางสังคมและการผลักดันให้เป็นประเด็นสาธารณะ เช่น การเขียนจดหมายถึงสื่อมวลชนเพื่อสร้างความตระหนักต่อสังคมต่อความเสี่ยงในสถานการณ์ดังกล่าว ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างคิดเป็นร้อยละ 25 เลือกที่จะใช้วิธีการปรับแต่งค่าต่างๆ ในโปรแกรมสำเร็จรูปที่ใช้ เพื่อตอบโต้การละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างคิดเป็นร้อยละ 19 เลือกใช้มาตรการทางกฎหมายที่เข้มงวด ละเอียดและนโยบายที่ใช้ในการควบคุมการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล

แนวทางการตอบโต้เมื่อข้อมูลส่วนตัวถูกนำไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาต

ผลการวิจัยพบว่า หากข้อมูลส่วนตัวถูกนำไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาต กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 47 เลือกที่จะมีส่วนร่วมในการเคลื่อนไหวทางสังคมและการรณรงค์เพื่อหยุดการกระทำดังกล่าว ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างคิดเป็นร้อยละ 41.2 เลือกที่จะให้มีการกำหนดนโยบายและกฎหมาย เช่น กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อตอบโต้กับการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลอย่างไม่ถูกต้อง ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างคิดเป็นร้อยละ 11.8 ต้องการที่จะเห็นผู้ประกอบการธุรกิจออนไลน์มีมาตรการควบคุมตนเองที่เข้มงวดมากขึ้น

ระดับการป้องกันการถูกละเมิดสิทธิส่วนบุคคล

โดยทั่วไปผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการป้องกันตนเองจากการถูกละเมิดสิทธิส่วนบุคคลออนไลน์ในระดับปานกลาง

ระดับความปลอดภัยของรหัสผ่าน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 37.4 มีระดับความปลอดภัยของรหัสผ่านในระดับสูง เนื่องจากมีการใช้รหัสผ่านที่แตกต่างกันในแต่ละโปรแกรมออนไลน์ อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างคิดเป็นร้อยละ 36.8 มีระดับความปลอดภัยของรหัสผ่านในระดับต่ำ เนื่องจากเลือกใช้รหัสผ่านที่ง่าย และใช้รหัสผ่านเดียวกับทุกโปรแกรมออนไลน์ กลุ่มตัวอย่างคิดเป็นร้อยละ 25.9 มีระดับความปลอดภัยของรหัสผ่านในระดับปานกลาง เนื่องจากมีการใช้ตัวอักษรและตัวเลขผสมกันในรหัสผ่าน แต่ยังคงใช้รหัสผ่านเดียวกันกับช่องทางต่างๆ ทางอินเทอร์เน็ต

การเปิดเผยตำแหน่งที่อยู่ผ่านระบบ (GPS)

ผลการวิจัยพบว่า ประเด็นเรื่องการเปิดเผยตำแหน่งที่อยู่นั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 42.9 มีการเปิดเผยตำแหน่งที่อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจาก

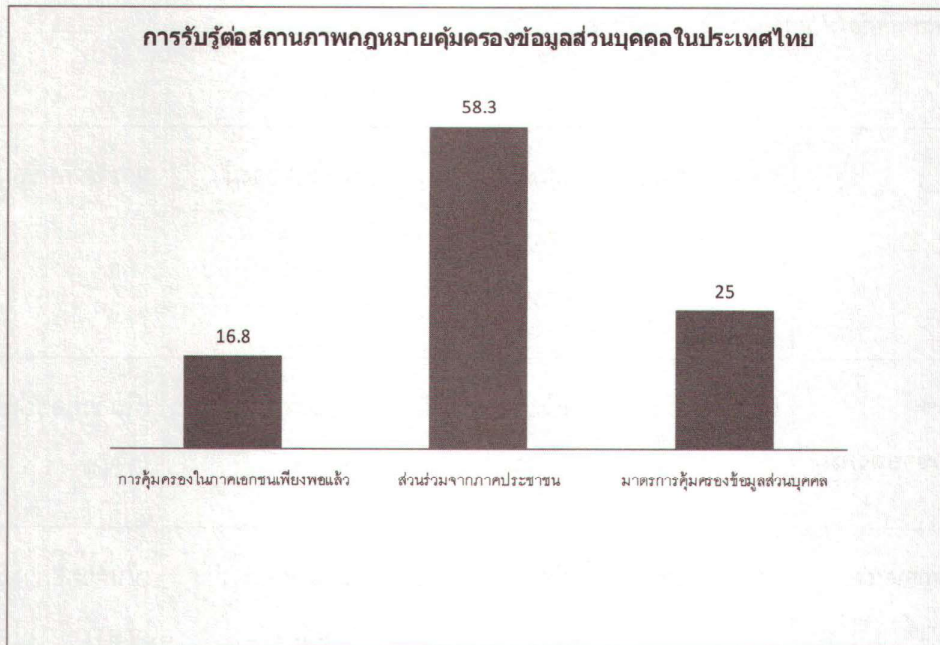
มีการเลือกเปิดเผยตำแหน่งที่อยู่ในบางเวลาและสถานที่ ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างคิดเป็นร้อยละ 39.1 มีความปลอดภัยของการเปิดเผยตำแหน่งที่อยู่ในระดับสูง เนื่องจากไม่มีการเปิดเผยตำแหน่งที่อยู่ อย่างไรก็ตาม มีกลุ่มตัวอย่างคิดเป็นร้อยละ 18 ที่มีระดับความปลอดภัยของการเปิดเผยตำแหน่งที่อยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากมีการเปิดเผยตำแหน่งที่อยู่ในทุกสถานที่ๆ เดินทางไป เมื่อสามารถทำได้

ความปลอดภัยในการแชร์ข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการแชร์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างคิดเป็นร้อยละ 45.5 มีระดับความปลอดภัยในระดับปานกลาง เนื่องจากผู้ใช้งานจะเลือกแชร์ข้อมูลเฉพาะบางช่องทางเท่านั้น เช่น จะเลือกสมัครใช้บริการของ Google ในบางบริการ แต่ไม่สมัครบริการทั้งหมดที่ Google เปิดให้บริการเนื่องจากไม่แน่ใจในนโยบายสิทธิส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่างคิดเป็นร้อยละ 31.6 มีระดับความปลอดภัยในการแชร์ข้อมูลระดับต่ำ เนื่องจากมีการสมัครใช้บริการออนไลน์ที่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลทั้งหมดเข้าด้วยกัน กลุ่มตัวอย่างคิดเป็นร้อยละ 22.9 มีระดับความปลอดภัยในการแชร์ข้อมูลระดับสูง เนื่องจากไม่มีการผูกขาดการใช้บริการกับผู้ให้บริการรายใดรายหนึ่ง เนื่องจากมีความตื่นตัวต่อความเสี่ยงในการถูกสอดส่องจากการใช้งานอยู่ในระบบออนไลน์

การรับรู้ต่อสถานภาพกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในประเทศไทย

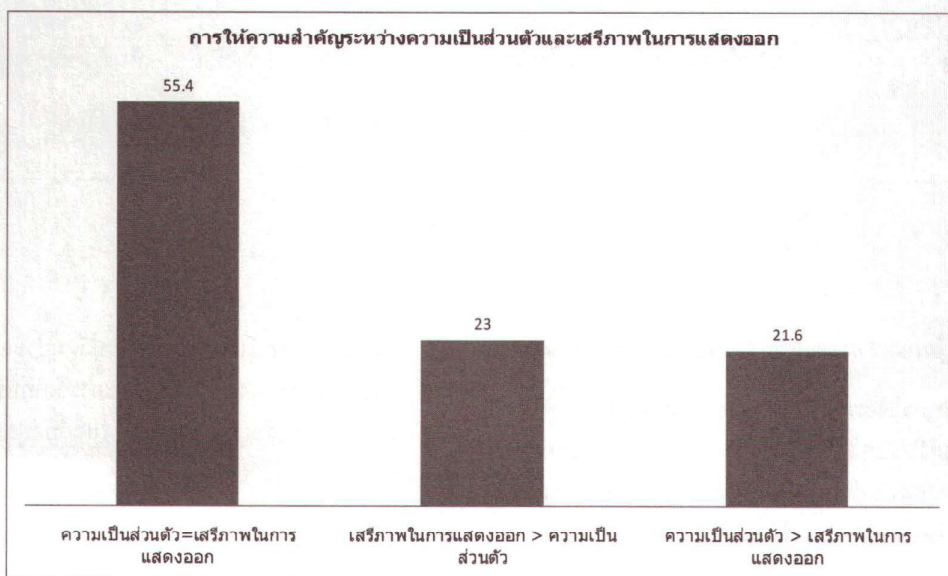
ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 58.3 เห็นด้วยว่า การมีส่วนร่วมจากภาคประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญในการช่วยผลักดันประเด็นเรื่องกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างคิดเป็นร้อยละ 25 ระบุว่า รัฐควรจะเป็นกลไกหลักในการร่างนโยบายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล มีกลุ่มตัวอย่างเพียงร้อยละ 16.8 ที่มีความเห็นว่า การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในภาคเอกชนในปัจจุบันนั้นเพียงพออยู่แล้ว และไม่จำเป็นต้องมีมาตรการใดๆ เพิ่มเติม

การให้ความสำคัญระหว่างสิทธิส่วนบุคคลและเสรีภาพในการแสดงออก

ผลวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 55.4 ให้ความสำคัญกับสิทธิส่วนบุคคลและเสรีภาพในการแสดงออกเท่าเทียมกัน ในขณะที่ กลุ่มตัวอย่าง

ร้อยละ 23 ให้ความสำคัญกับเสรีภาพในการแสดงออกมากกว่าสิทธิส่วนบุคคล มีกลุ่มตัวอย่างเพียงร้อยละ 21.6 ที่ให้ความสำคัญกับสิทธิส่วนบุคคลมากกว่าเสรีภาพในการแสดงออก

ความตระหนักต่อโปรแกรมสำเร็จรูปออนไลน์

	การเก็บข้อมูล อย่างจำกัด	การระบุ วัตถุประสงค์ใน การจัดเก็บ	การใช้ข้อมูลมี ขอบเขต	การจัดเก็บข้อมูล
เว็บไซต์ เครือข่ายสังคม	เห็นด้วยอย่างยิ่ง (3.77)	เห็นด้วยอย่างยิ่ง (3.89)	เห็นด้วยอย่างยิ่ง (4.02)	เห็นด้วยอย่างยิ่ง (3.82)
E-commerce เว็บไซต์	เห็นด้วยอย่างยิ่ง (3.54)	เห็นด้วยอย่างยิ่ง (3.82)	เห็นด้วยอย่างยิ่ง (3.89)	เห็นด้วยอย่างยิ่ง (3.81)
Online forum	เห็นด้วยอย่างยิ่ง (3.76)	เห็นด้วยอย่างยิ่ง (3.86)	เห็นด้วยอย่างยิ่ง (3.90)	เห็นด้วยอย่างยิ่ง (3.74)
Media sharing	เห็นด้วยอย่างยิ่ง (3.76)	เห็นด้วยอย่างยิ่ง (3.82)	เห็นด้วยอย่างยิ่ง (3.90)	เห็นด้วยอย่างยิ่ง (3.77)
Blog	เห็นด้วยอย่างยิ่ง (3.50)	เห็นด้วยอย่างยิ่ง (3.68)	เห็นด้วยอย่างยิ่ง (3.75)	เห็นด้วยอย่างยิ่ง (3.71)

การรับรู้และความตระหนักต่อสิทธิส่วนบุคคลออนไลน์

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยในระดับสูงว่าในทุกโปรแกรมสำเร็จรูปออนไลน์ควรนำหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่พัฒนามาจากแนวทางขององค์กรเพื่อพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจ (OECD)

เช่น การเก็บข้อมูลอย่างจำกัด การระบุวัตถุประสงค์ในการจัดเก็บ การใช้ข้อมูลมีขอบเขตและการจัดเก็บข้อมูลมาใช้ในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.5-4.02)

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความตระหนักรู้ต่อความเป็นส่วนตัวในโปรแกรมสำเร็จรูปออนไลน์ในระดับที่แตกต่างกันไปดังนี้

เว็บไซต์เครือข่ายสังคม

ผลการวิจัยพบว่า ในแง่ของการตั้งค่าต่างๆ กลุ่มตัวอย่างมีความตระหนักรู้ต่อสิทธิส่วนบุคคลในระดับปานกลาง (2.73) และมีความตระหนักรู้ต่อสิทธิส่วนบุคคลสูงในเรื่องของการให้ข้อมูลที่สามารถระบุตัวตนได้ (3.56) ยกตัวอย่างเช่น การใช้ความระมัดระวังเมื่อจะตีพิมพ์ข้อมูลลงในอินเทอร์เน็ต เช่น ภาพถ่ายส่วนตัว อีเมล สถานศึกษาและที่ทำงาน เป็นต้น

E-commerce เว็บไซต์

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความตระหนักรู้ในระดับสูงต่อการสอดส่องจากองค์กรเอกชนเพื่อจุดประสงค์การตลาด (3.72) เช่น การใช้ cookies และโปรแกรมแอบซ่อนเข้ามาเก็บข้อมูลที่ติดตั้งอยู่บนเว็บไซต์ นอกจากนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความตระหนักรู้ในระดับสูง ต่อการที่ข้อมูลส่วนบุคคลอาจถูกนำไปผ่านกระบวนการจัดการและจัดเก็บ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อโดยเว็บไซต์ e-commerce (3.41) อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างมีความตระหนักรู้ต่อสิทธิส่วนบุคคลในระดับปานกลางในประเด็นเรื่องการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลออนไลน์ที่เปิดโอกาสให้บุคคลอื่นสามารถมองเห็นได้

Online forums

กลุ่มตัวอย่างมีความตระหนักรู้ในระดับสูง (3.70) ต่อประเด็นที่ online forum ต้องการข้อมูลส่วนบุคคลที่ทำให้สามารถระบุตัวตนได้ว่ามีความเสี่ยงต่อการถูกละเมิดสิทธิส่วนบุคคล นอกจากนั้นกลุ่มตัวอย่างยังเห็นด้วยว่า การเก็บข้อมูลส่วนบุคคล เช่น เลขบัตรประชาชน ใน online forum อาจทำให้เกิดการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลได้

Media sharing

ผู้ใช้ media sharing มีความตระหนักรู้ในระดับสูง (3.76) เนื่องจากมีความเห็นว่า media sharing เว็บไซต์ ไม่ควรที่จะขอข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นความจริง

จากผู้ใช้ โดยทั่วไป กลุ่มตัวอย่างไม่เห็นชอบกับมาตรการการเก็บข้อมูลของ media sharing เว็บไซต์ โดยเฉพาะการเก็บข้อมูลการเข้าชมและรูปแบบการใช้งาน จากประเด็นนี้แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีความตระหนักรู้ต่อความเสี่ยงที่อาจถูกละเมิดสิทธิส่วนบุคคล อันอาจเกิดขึ้นจากการใช้งาน media sharing เว็บไซต์

Blogs

เช่นเดียวกับโปรแกรมสำเร็จรูปออนไลน์อื่นๆ ผู้ใช้ blogs มีความตระหนักรู้ต่อสิทธิส่วนบุคคลในระดับสูง (3.50) กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า ไม่มีความจำเป็นที่ผู้ให้บริการ blogs จะต้องขอข้อมูลส่วนบุคคล เช่น ชื่อ ที่อยู่ เลขบัตรประจำตัวประชาชน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างไม่เห็นด้วยกับการแสดงตนในโลกออนไลน์ อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างจำนวนเท่าๆ กัน จะไม่สมัครใช้บริการ blogs ที่ไม่มีการแสดงตัวตน เนื่องจากเกรงว่า การปกปิดตัวตนอาจทำให้มีผลต่อความรับผิดชอบต่อเนื้อหาที่ตีพิมพ์ลงใน blog นั้น

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ กับการรับรู้และความตระหนักรู้ต่อสิทธิส่วนบุคคลออนไลน์

ลักษณะทางประชากรกับการรับรู้และความตระหนักรู้ต่อสิทธิส่วนบุคคลออนไลน์

จากการวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงอนุมาน พบว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษา และการรับรู้และความตระหนักรู้ต่อสิทธิส่วนบุคคลออนไลน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเฉพาะระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับระดับการรับรู้และระดับความตระหนักรู้ต่อสิทธิส่วนบุคคลออนไลน์ในทุกโปรแกรมสำเร็จรูปออนไลน์ ยกเว้น online forum

พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตและระดับการรับรู้และความตระหนักรู้ต่อสิทธิส่วนบุคคล

นอกจากปัจจัยด้านลักษณะทางประชากรแล้ว พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งซึ่งมีอิทธิพลต่อการรับรู้และความตระหนักรู้ต่อสิทธิส่วนบุคคลออนไลน์ ผลการวิจัยพบว่า ระยะเวลาการใช้ อินเทอร์เน็ต ความถี่ในการใช้อินเทอร์เน็ต และประสบการณ์

การใช้อินเทอร์เน็ต มีอิทธิพลต่อการรับรู้และความตระหนักต่อสิทธิส่วนบุคคลออนไลน์ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เวลาในการเล่นอินเทอร์เน็ตต่อวันนานกว่า ใช้งานถี่กว่า และมีประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ตที่ยาวนานกว่า จะมีแนวโน้มที่จะมีความตระหนักต่อการถูกละเมิดสิทธิส่วนบุคคลออนไลน์มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ใช้เวลาในการเล่นอินเทอร์เน็ตต่อวันน้อยกว่า ใช้งานถี่น้อยกว่า และมีประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ตที่น้อยกว่า

ทัศนคติด้านวัฒนธรรมและระดับการรับรู้และความตระหนักต่อสิทธิส่วนบุคคลออนไลน์

จากผลการวิจัยพบว่า ความแตกต่างทางทัศนคติด้านวัฒนธรรมของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับระดับความตระหนักต่อสิทธิส่วนบุคคล ทัศนคติด้านวัฒนธรรมที่ศึกษาในงานวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 4 คู่ ได้แก่ ปัจเจกชนนิยม (individualism) และกลุ่มนิยม (collectivism) เสรีนิยม (liberalism) และ อนุรักษ์นิยม (conservatism) โลกาภิวัตน์นิยม (globalization) และ ท้องถิ่นนิยม (localism) ความนิยมเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น (freedom of expression) และ ความนิยมในความมั่นคงของประเทศ (national security)

ผลวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีทัศนคติด้านวัฒนธรรมแบบปัจเจกชนนิยม (individualism) จะมีระดับความตระหนักต่อสิทธิส่วนบุคคล และการถูกรุกล้ำสิทธิส่วนบุคคลสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีทัศนคติด้านวัฒนธรรมแบบกลุ่มนิยม (collectivism) และกลุ่มตัวอย่างที่มีทัศนคติด้านวัฒนธรรมแบบเสรีนิยม (liberalism) จะมีระดับความตระหนักต่อสิทธิส่วนบุคคล และการถูกรุกล้ำสิทธิส่วนบุคคลสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีทัศนคติด้านวัฒนธรรมแบบอนุรักษ์นิยม (conservatism)

นอกจากนั้น กลุ่มตัวอย่างที่มีทัศนคติด้านวัฒนธรรมแบบโลกาภิวัตน์นิยม (globalization) จะมีระดับความตระหนักต่อสิทธิส่วนบุคคล และการถูกรุกล้ำสิทธิส่วนบุคคลสูงกว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีทัศนคติด้านวัฒนธรรมแบบท้องถิ่นนิยม (localism) และกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความสำคัญกับเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นจะมีระดับความตระหนักต่อสิทธิส่วนบุคคลและการถูกรุก

ล้ำสิทธิส่วนบุคคลสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ให้ความสำคัญกับความมั่นคงของประเทศ

ทัศนคติด้านวัฒนธรรมกับการตอบสนองต่อการถูกรุกล้ำสิทธิส่วนบุคคล

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยทางทัศนคติด้านวัฒนธรรมไม่ส่งผลกระทบต่อ การตอบสนองต่อการถูกรุกล้ำสิทธิส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง อย่างไรก็ตาม พบว่า สัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างที่มีทัศนคติด้านวัฒนธรรมแบบปัจเจกชนนิยม และกลุ่มนิยมที่ใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 56.3 และ ร้อยละ 56.1) มีแนวทางในการตอบสนองต่อการถูกรุกล้ำสิทธิส่วนบุคคลด้วยวิธีการผลักดันให้เป็นประเด็นสาธารณะและการใช้การรณรงค์ทางสังคม

จากผลการวิจัย อาจสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับการให้การศึกษาและสร้างความตระหนักต่อสาธารณชน ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความเป็นส่วนบุคคลในวงกว้าง

ปัจจัยด้านลักษณะทางประชากรกับการตอบสนองต่อการถูกรุกล้ำสิทธิส่วนบุคคล

ผลการวิจัยพบว่า ความแตกต่างทางลักษณะทางประชากร เช่น เพศ อายุ รายได้ ระดับการศึกษา ไม่มีผลกระทบต่อ การตอบสนองต่อการถูกรุกล้ำสิทธิส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง อย่างไรก็ตาม แนวทางการตอบสนองต่อการถูกรุกล้ำสิทธิส่วนบุคคลที่พบมากที่สุดในทุกกลุ่มอายุ ทั้งเพศชายและหญิงที่มีรายได้และระดับการศึกษาทุกระดับ คือ การใช้วิธีการผลักดันให้เป็นประเด็นสาธารณะและการใช้การรณรงค์ทางสังคม

จากผลการวิจัย อาจสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับการให้การศึกษาและสร้างความตระหนักต่อสาธารณชน ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความเป็นส่วนบุคคลในวงกว้าง

ส่วนที่ 2: ทศนะจากองค์กรภาคประชาสังคมเกี่ยวกับประเด็นเรื่องสิทธิส่วนบุคคลในประเทศไทย

สถานการณ์ของสิทธิส่วนบุคคลออนไลน์ในประเทศไทย

ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำองค์กรภาคประชาสังคมทั้งหมดมีทัศนคติตรงกันว่า เมื่อโลกได้ก้าวเข้าสู่สังคมสารสนเทศ (information society) พร้อมกับการเกิดขึ้นของอินเทอร์เน็ต ทำให้การรักษาสิทธิส่วนบุคคลก็เริ่มที่จะเป็นไปได้ยากมากขึ้น หรือเป็นไปได้ยาก การแบ่งเขตแดนระหว่างเรื่องสาธารณะและเรื่องส่วนตัวก็ทำได้ยากมากขึ้น ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการพัฒนาของเครือข่ายสังคมออนไลน์ เช่น Facebook ซึ่งมีพลังในการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของวัฒนธรรมในการแลกเปลี่ยนข้อมูลภายในสังคม เมื่อข้อมูลข่าวสารได้ถูกตีพิมพ์ลงในโลกออนไลน์ ผู้ผลิตเนื้อหานั้นก็ได้สูญเสียอำนาจที่จะควบคุมเนื้อหานั้นอีกต่อไป

ผู้นำองค์กรภาคประชาสังคมส่วนใหญ่ มีทัศนะว่า สิทธิส่วนบุคคลนั้น ไม่มีอยู่ในโลกของสื่อใหม่ ถึงแม้ว่าจะมีระบบกฎหมายที่เข้มงวดและรัดกุมมากเพียงใด ไม่มีใครสามารถจะรับประกันถึงสิทธิส่วนบุคคลได้ในโลกออนไลน์ ดังจะเห็นได้จากการตั้งคำถามมาตรฐานในโปรแกรมสำเร็จออนไลน์รูปแบบต่างๆ นั้นทำให้ผู้ใช้มีความเสี่ยงต่อการที่จะถูกละเมิดสิทธิส่วนบุคคล และในหลายกรณีผู้ใช้ไม่ได้ตระหนักและรับรู้ถึงความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นดังกล่าว ผู้ใช้โทรศัพท์ Blackberry ซึ่งเป็นโทรศัพท์ที่ติดตั้งระบบนำทาง GPS นั้น อาจไม่ทราบว่าระบบนี้ได้ถูกตั้งค่าให้เริ่มทำงานมาตั้งแต่ก่อนที่จะถูกส่งออกมาจากโรงงานผู้ผลิต เมื่อผู้ใช้โพสต์ข้อความใดๆ ลงบน Facebook หรือ Twitter พิกัดที่อยู่ของผู้ใช้จะถูกโพสต์ลงไปด้วยโดยอัตโนมัติที่ท้ายข้อความ อย่างไรก็ตาม มีผู้ใช้จำนวนไม่มากนักที่ให้ความสำคัญกับการตั้งค่าต่างๆ ในอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อป้องกันความเสี่ยงต่อสิทธิส่วนบุคคลที่อาจถูกละเมิด

การจัดเก็บข้อมูลในองค์กรและผลกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคล

ผู้นำองค์กรภาคประชาสังคมส่วนใหญ่ มีทัศนะว่า การที่ยังไม่มีกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ส่งผลให้การจัดเก็บข้อมูลภายในองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ยังไม่มีมาตรฐานในกระบวนการจัดเก็บและจัดการข้อมูลส่วนบุคคล ในกรณีของหน่วยงานภาครัฐ การกล่าวอ้างถึงความมั่นคงของชาติ มักถูกใช้เป็นข้ออ้าง

เสมอ เพื่อสร้างความชอบธรรมในการทำการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลตลอดจนข้อมูลส่วนบุคคลที่หน่วยงานเหล่านั้นจัดเก็บเอาไว้ นอกจากนี้ การออกกฎหมายที่มีจุดประสงค์แอบแฝงทางการเมืองแฝงเร้น เช่น พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ได้เปิดทางให้เจ้าหน้าที่รัฐสามารถเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลได้ บทบัญญัติใน พรบ. ฉบับนี้ได้ให้อำนาจเจ้าพนักงานในการตรวจสอบการจราจรของข้อมูลและยึดคอมพิวเตอร์ที่ต้องสงสัย ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นการเปิดทางให้เจ้าพนักงานสามารถเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลได้อย่างถูกกฎหมาย

นอกจากนั้น การจัดทำฐานข้อมูลลูกค้าโดยการดูความเหมือนและความแตกต่างของฐานข้อมูลระหว่างองค์กรเอกชนต่างๆ ซึ่งถือได้ว่าเป็นการกระทำที่มีขึ้นอย่างต่อเนื่องนั้น ได้ถูกตั้งข้อสังเกตจากกลุ่มตัวอย่างรายหนึ่งว่า องค์กรเอกชนเชิงพาณิชย์อาจเลื่อมเลี้ยวชื่อเสียงได้ ถ้าหากพฤติกรรมการแลกเปลี่ยนข้อมูลของลูกค้าถูกเปิดโปง อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ทัศนะรายเดียวกันนี้มีความเห็นว่า ยังมีองค์กรใหญ่ๆ ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและมีภาพลักษณ์ที่ดี ซึ่งไม่อาจจะเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้า หรือทำการแลกเปลี่ยนฐานข้อมูลของตนกับองค์กรอื่นๆ

ความตระหนักต่อสิทธิส่วนบุคคลในสังคมไทย

ผู้นำองค์กรภาคประชาชน มีทัศนะว่า โดยทั่วไปในสังคมไทยนั้น ยังไม่มีความตระหนักต่อเรื่องสิทธิส่วนบุคคล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเหตุผลทางด้านวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ ประการแรก สังคมไทยนั้นมีลักษณะของความเป็นชุมชนสังคมแบบกลุ่ม ซึ่งให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ของชุมชนมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว นอกจากนี้ รากฐานสังคมเกษตรกรรมและวัฒนธรรมชุมชนในพื้นที่ชุมชนแบบชนบทที่ห่างไกล ยังเป็นอีกปัจจัยหนึ่งซึ่งไม่ส่งเสริมให้แนวคิดเรื่องสิทธิส่วนบุคคลได้พัฒนาขึ้นในสังคม แม้กระทั่งในสังคมเมืองที่ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่จะมีความเป็นปัจเจกชนนิยมสูงกว่าประชาชนในสังคมชนบท และมีความสามารถที่จะอยู่อาศัยในเคหสถานเดี่ยวมากขึ้น กลุ่มผู้นำองค์กรภาคประชาชนก็ยังมีความเห็นว่า สำหรับคนกลุ่มนี้แล้ว

สิทธิส่วนบุคคลยังไม่ใช่วางเลือกของพวกเขา แต่เป็นเพียงส่วนหนึ่งของความหรรษาของประชาชนที่อยู่ในช่วงชั้นทางสังคมที่สูงกว่า ในหลายๆ ครั้ง ความเข้าใจเรื่องสิทธิส่วนบุคคลมักถูกเข้าใจผิดหรือสับสนไปกับคำว่า *ความลับ* นอกจากนั้น ความสะดวกสบายของการใช้ชีวิตแบบคนเมือง เช่น การใช้เครดิตการ์ดนั้นก็ทำให้ประชาชนหลงลืมถึงข้อเท็จจริงที่ว่า ข้อมูลส่วนบุคคลของตนนั้นอาจกำลังอยู่ในความเสี่ยงที่จะถูกนำไปใช้อย่างผิดวัตถุประสงค์ก็เป็นได้

ประการที่สอง ปัญหาของการขาดความตระหนักในเรื่องสิทธิส่วนบุคคล อาจมีสาเหตุมาจากการที่แนวคิดเรื่องสิทธิ เสรีภาพของประชาชน ตลอดจนแนวคิดเรื่องหลักนิติธรรมนั้น ยังไม่ได้มีการพัฒนาในสังคมไทย แม้ว่าประชาธิปไตยในประเทศไทยจะมีอายุมากกว่า 80 ปีแล้ว แต่ความรู้ความเข้าใจของประชาชนในเรื่องแก่นของประชาธิปไตยยังมีอยู่อย่างจำกัด โดยมีกเข้าใจกันว่าการมีประชาธิปไตยนั้น คือการที่มีโอกาสได้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องสิทธิพลเมืองและสิทธิต่างๆ ที่เกี่ยวข้องก็ยังคงต้องการการพัฒนาอีกมาก ดังนั้น ความหวังที่จะพัฒนาแนวคิดเรื่องสิทธิส่วนบุคคลจึงอาจเป็นเรื่องที่อยู่ในลำดับถัดๆ ไป เมื่อพิจารณาถึงข้อเท็จจริงต่างๆ ในสังคมไทย

ประการที่สาม การขาดความตระหนักต่อสิทธิส่วนบุคคล และแรงจูงใจที่จะปกป้องสิทธิส่วนบุคคล ได้ถูกตอกย้ำจากการนำเสนอข่าวในสื่อต่างๆ ซึ่งมักจะมีภาพของการละเมิดสิทธิสิทธิส่วนบุคคลอยู่เสมอ แนวโน้มของการรายงานข่าวในสื่อมวลชน ในปัจจุบันเป็นไปในลักษณะของการเน้นการขายข่าวที่มีความตื่นเต้นและสร้างอารมณ์ความรู้สึก เช่น ข่าวลือ ข่าวที่เกี่ยวกับเรื่องส่วนตัวของดารา และผู้มีชื่อเสียง ซึ่งในที่สุดจะทำให้ประชาชนเกิดความเคยชินและไม่รู้สึกถึงความเสียหายอันเกิดจากการถูกละเมิดสิทธิส่วนบุคคล

นอกจากนั้นผู้นาองค์กรภาคประชาสังคมยังมีทัศนะว่าระดับของความตระหนักต่อสิทธิส่วนบุคคล ขึ้นอยู่กับความแข็งแกร่งของเครือข่ายผู้บริโภค ถ้าหากผู้บริโภคให้ความสำคัญกับประเด็นเรื่องสิทธิส่วนบุคคลและร่วมมือกัน

ผลักดันให้เป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจในระดับสาธารณะ จะสามารถทำให้ระดับความตระหนักต่อสิทธิส่วนบุคคลในสังคมสูงขึ้น กล่าวโดยสรุป กลุ่มตัวอย่างได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับประเด็นเรื่องสิทธิส่วนบุคคลในด้านต่างๆ ดังนี้:

สิทธิส่วนบุคคลด้านข้อมูลข่าวสาร

ผู้นาองค์กรภาคประชาสังคมส่วนใหญ่เห็นพ้องต้องกันว่า ประเด็นเรื่องสิทธิส่วนบุคคลด้านข้อมูลข่าวสาร ดูเหมือนว่าจะเป็นพื้นที่ที่ขาดความตระหนักมากที่สุด ทั้งนี้ เนื่องมาจากว่า การรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลโดยภาครัฐนั้น ได้เกิดขึ้นมาเป็นเวลานานแล้ว ทำให้ประชาชนมีความเคยชินกับการให้ข้อมูลส่วนบุคคล ตลอดจนการให้มีการตรวจสอบข้อมูลส่วนบุคคลจนกลายเป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่ได้ทำมาตลอดในชีวิตประจำวัน อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการนำเทคโนโลยีใหม่เข้ามาบริหารจัดการข้อมูล เช่น การใช้บัตรประชาชนแบบ smart card ในปี พ.ศ. 2548 เป็นต้นมานั้น ทำให้กลุ่มตัวอย่างรู้สึกกังวลถึงผลกระทบและความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากกระบวนการจัดเก็บข้อมูลขนาดใหญ่ระดับชาติ และการบริหารจัดการข้อมูล โดยเฉพาะการที่ภาครัฐกำหนดให้เด็กที่มีอายุ 7 ปีขึ้นไป ทำบัตรประชาชนอย่างไรก็ตาม เรื่องบัตรประชาชนนี้ ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายรัฐ และมีกฎหมายรองรับ ทำให้ประชาชนทั่วไปไม่อาจเรียกร้องอะไรได้ นอกจากนั้น ความวิตกกังวลในเรื่องเกี่ยวกับประวัติสุขภาพ ยังได้ถูกหยิบยกขึ้นมากล่าวถึง โดยนายแพทย์ ประวิทย์ ติสธภาพวงศา ผู้ซึ่งหันเหจากวิชาชีพแพทย์มาสู่การเป็นนักต่อสู้เรียกร้องได้แสดงทัศนะว่าประเด็นเรื่องประวัติสุขภาพเพิ่งจะได้รับความสนใจ ในแง่ที่ว่าประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสิทธิส่วนบุคคลของคนไข้ ดังจะเห็นได้ว่าในอดีตนั้น แนวปฏิบัติเกี่ยวกับประวัติการรักษาของคนไข้ ไม่เคยมีการคำนึงถึงมิติด้านสิทธิส่วนบุคคล

สิทธิส่วนบุคคลในการสื่อสาร

ประเด็นเรื่องสิทธิส่วนบุคคลในการสื่อสาร เป็นอีกประเด็นหนึ่งซึ่งผู้นาองค์กรภาคประชาสังคมมีความเห็นว่ายังคงเป็นปัญหาในสังคมไทย และเป็นปัญหาที่ถูกมอง

ข้ามไป ยกตัวอย่างเช่น การดักฟังโทรศัพท์ ซึ่งเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย แต่กลับเป็นเรื่องที่ยากที่บุคคลทั่วไปจะพิสูจน์ได้ และนำไปสู่การเรียกร้องความเป็นธรรมตามกระบวนการทางกฎหมาย ผู้นำองค์กรภาคประชาสังคมที่มีบทบาทในการเคลื่อนไหวทางด้านสิทธิการสื่อสาร ซึ่งได้ผลักดันประเด็นเรื่องสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกมาเป็นระยะเวลานานกว่าทศวรรษ ได้ตั้งข้อสังเกตว่าตัวเองนั้นอาจเป็นหนึ่งในผู้ที่ถูกดักฟังโทรศัพท์ เนื่องจากเป็นผู้ที่มีความโดดเด่นในการเรียกร้องและเคลื่อนไหวจนอาจถูกจับตามอง อย่างไรก็ตาม เขาก็ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าการดักฟังเกิดขึ้นจริงหรือไม่ และยังได้กล่าวว่า มีนักเคลื่อนไหวหลายรายที่สงสัยว่าตนเองถูกดักฟังโทรศัพท์ แต่ก็ไม่มีช่องทางที่สามารถป้องกันการเกิดเหตุดังกล่าวได้

สถานการณ์การละเมิดสิทธิส่วนบุคคลในประเทศไทย

จากสถานการณ์ทางการเมืองที่ผันผวนในประเทศไทยในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ผู้นำองค์กรภาคประชาสังคม นักเคลื่อนไหวมีความเห็นว่า การละเมิดสิทธิส่วนบุคคลมีมากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากความแตกแยกทางความคิดทางการเมืองในหมู่ประชาชน รวมไปถึงการสอดส่องติดตามที่เข้มข้นขึ้นจากภาครัฐ การประจานข้อมูลส่วนบุคคลผ่านช่องทางออนไลน์ เพื่อให้สาธารณะได้รับรู้ นั้น ถูกมองว่าเป็นสิ่งที่น่าวิตกกังวลมากกว่า การที่รัฐทำการสอดส่องติดตามผู้ที่มีความเห็นไม่ตรงกับรัฐ การกระทำดังกล่าวจากภาครัฐ เกิดขึ้นอยู่เป็นประจำ ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของการรักษาฐานอำนาจ ในขณะที่การประจานข้อมูลส่วนบุคคลผ่านช่องทางออนไลน์ แสดงให้เห็นถึงการต่อสู้อุปราชบรรมผู้ที่มีแนวคิดทางการเมืองไม่ตรงกับฝ่ายตนเอง

ในทางตรงกันข้าม นักเคลื่อนไหวที่สนับสนุนเสรีภาพในการแสดงออกมีทัศนะว่า เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นที่เพิ่มขึ้นอย่างมากในพื้นที่ออนไลน์ เช่น online forum เว็บไซต์เครือข่ายสังคมและ blogs ถือว่าเป็นสัญญาณที่ดีส่วนหนึ่งของการพัฒนาประชาธิปไตย อย่างไรก็ตาม พวกเขาก็ยังแสดงทัศนะว่าการเมืองที่มีการแบ่งสีในประเทศไทยในช่วงหลายปีที่ผ่านมา⁵ ได้ทำให้คนจำนวนมากกลายเป็นกลุ่มชนหัวรุนแรงทางการเมือง กลุ่มคนเหล่านี้เองที่ทำให้การพัฒนาสิทธิและเสรีภาพของคนไทยดำเนินไปในทางลบด้วยการใช้สิทธิเสรีภาพในทางที่ผิดและปราศจากความรับผิดชอบเพื่อเรียกร้องสิ่งที่กลุ่มตนเองเห็นว่าเป็นประชาธิปไตย

เมื่อพิจารณาถึงการสอดส่องติดตามจากภาครัฐ พบว่ามีการสอดส่องติดตามสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญในช่วงของการเกิดเหตุการณ์วุ่นวายทางการเมือง ส่วนหนึ่งเพื่อคอยตรวจสอบการสื่อสารเรื่องราวทางการเมือง การควบคุมสอดส่องจากภาครัฐในเว็บไซต์ทางการเมืองเกิดขึ้นอย่างกว้างขวางผ่านหน่วยงานที่เรียกว่า ตำรวจไซเบอร์ และระบบติดตามอัตโนมัติ ผู้ออนไลน์ที่ทราบถึงระบบการติดตามตรวจสอบจากภาครัฐได้พยายามตอบโต้ด้วยการใช้วิธีการต่างๆ เช่น การปรับแต่งค่าความเป็นส่วนตัว อย่างไรก็ตาม ผู้นำองค์กรภาคประชาสังคมได้แสดงทัศนะว่า การกระทำเพื่อหลบเลี่ยงดังกล่าวไม่ได้เกิดจากความตระหนักถึงสิทธิส่วนบุคคลที่แท้จริง เป็นเพียงแค่ต้องการปกปิดตัวตนเท่านั้น เป็นที่น่าสังเกตว่า แทนที่หน่วยงานภาครัฐจะคอยช่วยปกป้องสิทธิส่วนบุคคลของประชาชน แต่ในความเป็นจริง กลับมีการตั้งหน่วยงานขึ้นผ่านกระทรวงเทคโนโลยีและสารสนเทศ เพื่อคอยติดตามตรวจสอบคู่แข่งทางการเมืองโดยใช้เครื่องมือ เช่น

⁵ วิฤตการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ได้ถูกเรียกขานว่า “การเมืองแห่งการแบ่งสี” โดยผู้สังเกตการณ์จากนานาชาติ ระหว่างสีเหลืองและสีแดง ซึ่งเป็นตัวแทนของอุดมการณ์และผลประโยชน์ทางการเมืองที่ตรงข้ามกัน กลุ่มเสื้อเหลือง คือ กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พธม.) คือกลุ่มที่จงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์ และได้เดินขบวนเพื่อต่อต้าน อดีตนายก ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งถูกรัฐประหารในปี 2549 ในขณะที่กลุ่มเสื้อแดง หรือ กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) สนับสนุนอดีตนายก ทักษิณ ชินวัตร และต่อต้านการรัฐประหารและถูกกล่าวหาว่าไม่จงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์ ในสายตานักวิเคราะห์ท้องถิ่น มองว่ากลุ่มทั้งสองนี้เป็นภาพตัวแทนของการต่อสู้ระหว่างชนชั้นกลางในเมืองกับคนยากจนในชนบท

พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ในการติดตาม เป็นต้น

การแบ่งฝักแบ่งฝ่ายทางการเมืองอย่างรุนแรงในโลกออนไลน์ และการเกิดกรณีการล่าแม่มดทางการเมืองขึ้นมากมายนั้น แสดงให้เห็นถึงการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลที่จะเกิดขึ้นมากกว่าการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลในภาคธุรกิจ ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้ว การละเมิดสิทธิส่วนบุคคลเกิดขึ้นในภาคธุรกิจมากกว่า ผู้นำองค์กรภาคประชาสังคมรายหนึ่งได้แสดงความเห็นว่า การละเมิดสิทธิส่วนบุคคลในโลกออนไลน์นั้น สามารถเห็นได้ชัดเจนกว่า เนื่องจากผู้ใช้บริการไม่ว่าจะรู้ตัวหรือไม่ จะทิ้งร่องรอยที่สามารถติดตามได้ในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งของการออนไลน์ ในทางเทคนิคและทางกฎหมาย ผู้ใช้คอมพิวเตอร์ที่มีทักษะในระดับหนึ่งจะสามารถแกะรอยจนสามารถระบุตัวตนและที่อยู่ผู้ใช้บริการคนอื่นๆ ได้ อันเป็นผลทำให้กระบวนการติดตามสอดส่องจากทั้งภาครัฐและธุรกิจเอกชนมีความเข้มข้นมากขึ้นเรื่อยๆ

การผลักดันเรื่องสิทธิส่วนบุคคลในประเทศไทย

ในขณะที่ประเด็นเรื่องเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นได้เป็นประเด็นที่อยู่ในความสนใจของบรรดานักเคลื่อนไหวภาคประชาสังคมมาอย่างยาวนานนั้น แต่ประเด็นเรื่องสิทธิส่วนบุคคลกลับไม่เคยได้รับความสนใจจากองค์กรภาคประชาสังคมด้วยเหตุผลหลายประการ ตัวแทนจากภาคประชาสังคมได้แสดงทัศนะว่า เสรีภาพในการแสดงออกเป็นประเด็นที่สามารถทำความเข้าใจได้ง่ายมากกว่าประเด็นเรื่องสิทธิส่วนบุคคล และได้รับการผลักดันจากสื่อมวลชนหลายแขนงในประเทศไทยเพื่อที่จะให้เกิดผลในระดับนโยบาย นอกจากนั้น ประเด็นเรื่องสิทธิส่วนบุคคลในยุคสมัยปัจจุบันนี้ได้ควบรวมไปกับประเด็นเรื่องเทคโนโลยีใหม่ๆ ทาง การสื่อสาร ซึ่งเป็นพื้นที่ๆ องค์กรภาคประชาสังคมไม่มีความชำนาญ องค์กรภาคประชาสังคมชั้นนำและนักเคลื่อนไหวทางสังคมจำนวนมาก มีพื้นฐานมาจากการต่อสู้เรียกร้องเรื่องสิทธิทั่วไป เช่น สิทธิในที่ดิน สิทธิชุมชน สิทธิด้านสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัยด้านอาหาร สาธารณสุข เช่น สิทธิในการเข้าถึงยา ซึ่งจะเห็นได้ว่าล้วนแต่เป็นประเด็น

ที่สามารถจับต้องได้มากกว่าประเด็นเรื่องสิทธิส่วนบุคคล ถึงแม้ว่าในปัจจุบันจะมีองค์กรภาคประชาสังคมเกิดใหม่ เช่น Thai Netizen Network ซึ่งมีส่วนในการผลักดันเรื่องสิทธิส่วนบุคคลอยู่บ้าง ดังที่กำหนดไว้ในพันธกิจขององค์กร แต่พบว่า ในความเป็นจริง การทำงานขององค์กรดังกล่าว ยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้แต่อย่างใด ถึงแม้ว่าในช่วงที่ผ่านมา Thai Netizen Network ได้ทำการตีพิมพ์คู่มือการใช้อินเทอร์เน็ตสำหรับผู้ให้บริการก็ตาม แต่ประเด็นที่ถูกให้ความสำคัญมากที่สุดกลับเป็นประเด็นเรื่องความปลอดภัยในการใช้งานอินเทอร์เน็ต ซึ่งมีประเด็นเรื่องสิทธิส่วนบุคคลสอดแทรกอยู่บ้างภายใต้หัวข้อดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม ตัวแทนจากองค์กรภาคประชาสังคมเหล่านี้ มีความเห็นว่า ในขณะนี้ ถือว่าเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมที่จะทำการผลักดันเรื่องสิทธิส่วนบุคคลอย่างเข้มข้นและเป็นระบบในสังคมไทย ทั้งนี้เนื่องจากสถานการณ์ของสังคมที่มีการพัฒนาไปสู่สังคมสารสนเทศแล้ว ในขณะที่ยังไม่มีกฎหมายที่จะเข้ามาช่วยคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่างจากองค์กรภาคประชาสังคม มีทัศนะตรงกันว่า การผลักดันประเด็นด้านสิทธิส่วนบุคคลจะต้องมีการดำเนินการอย่างมีกลยุทธ์ภายใต้เงื่อนไขที่ความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้ยังมีอยู่ค่อนข้างน้อยในสังคม ตัวแทนจากองค์กรภาคประชาสังคมคนหนึ่งซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในการรณรงค์เรื่องเสรีภาพในการแสดงออก มีความเห็นว่ากลยุทธ์หนึ่งที่สำคัญและอาจใช้เป็นจุดเริ่มต้นในกระบวนการผลักดันประเด็นนี้ก็คือ การนำกรณีศึกษาการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลที่เกิดขึ้นมาทำการขยายผล และทำให้ประชาชนรับรู้และทราบถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการปล่อยให้มีการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล

นอกจากการผลักดันผ่านองค์กรภาคประชาสังคมแล้ว เส้นทางในการสร้างความตระหนักต่อเรื่องสิทธิส่วนบุคคลอีกเส้นทางหนึ่งคือการส่งเสริมแนวคิดเรื่องสิทธิส่วนบุคคลผ่านสถาบันทางสังคม เช่น ครอบครัว และโรงเรียน ผู้นำองค์กรภาคประชาสังคมผู้ที่มีประสบการณ์ในการผลักดันเรื่องการปฏิรูปสื่อ มีทัศนะว่า สถาบันทางสังคมเป็น

ส่วนหนึ่งที่สำคัญมากในการปลูกฝังความตระหนักต่อสิทธิส่วนบุคคลให้กับเด็กปฐมวัย โดยการเสริมสร้างความรู้เท่าทันเทคโนโลยีให้กับพวกเขา ผู้นำองค์กรภาคประชาสังคมกล่าวว่า “สมาชิกในครอบครัว โรงเรียน และสื่อเป็นสถาบันทางสังคมที่ดีที่สุด ที่จะเริ่มปลูกฝังเกี่ยวกับแนวคิดเรื่องสิทธิส่วนบุคคล” นอกจากนั้น ยังมีความเห็นว่าการเรียนการสอนเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาทางเทคโนโลยีใหม่ ๆ ตลอดจนผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น นอกจากนั้นยังมีความเห็นว่า สิ่งที่สำคัญที่สุด ก็คือ ความตั้งใจจริงหรือเจตนารมณ์ทางการเมืองจากรัฐบาลและผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจทางนโยบาย ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานข้อแรกที่จะต้องมีการพัฒนาที่จะส่งเสริมเรื่องการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล ให้เกิดขึ้นจริงในสังคมไทย

อภิปรายผลการวิจัยและการนำไปประยุกต์ใช้

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความตระหนักรู้ต่อสิทธิส่วนบุคคลออนไลน์ในระดับปานกลางขึ้นไปจนถึงระดับสูง โดยลักษณะทางประชากรเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ระดับความตระหนักต่อสิทธิส่วนบุคคลแตกต่างกันไป โดยปัจจัยด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษาและรายได้ เป็นตัวแปรสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Fogel และ Nehmad, 2009; Grub-Hoy และ Milne, 2010; Nosko et al., 2012; Pirongrong, 1998; นิธิมา คณานินันท์, 2544 จากผลวิจัยในประเด็นนี้สามารถนำไปเป็นแนวทางในการวางกรอบนโยบายกฎหมายและแผนกลยุทธ์ในการสร้างความตระหนักต่อสิทธิส่วนบุคคลและการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในอนาคต โดยอาจเลือกใช้กลยุทธ์ที่แตกต่างกันสำหรับกลุ่มเป้าหมายที่ต่างกัน เพื่อทำให้กลุ่มเป้าหมายมีความตระหนักต่อสิทธิส่วนบุคคลในระดับที่ทัดเทียมกัน

นอกจากนั้นพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต ได้แก่ ระยะเวลาในการใช้อินเทอร์เน็ตและประสบการณ์ในการ

ใช้อินเทอร์เน็ต ก็เป็นปัจจัยสำคัญต่อระดับความตระหนักต่อสิทธิส่วนบุคคลในโลกออนไลน์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Paine และคณะ (2007) จากผลวิจัยนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการณรงค์เพื่อสร้างความตระหนักต่อสิทธิส่วนบุคคล สำหรับกลุ่มผู้ใช้อินเทอร์เน็ตที่ยังมีประสบการณ์และใช้เวลากับอินเทอร์เน็ตน้อย เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงต่อการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลสูงกว่ากลุ่มอื่นๆ

ในขณะที่ผู้นำองค์กรภาคประชาสังคม มีความเห็นสอดคล้องกันว่า สิทธิส่วนบุคคลในโลกออนไลน์สามารถถูกละเมิดได้ง่าย เนื่องจากความซับซ้อนของเทคโนโลยี และเห็นว่าความตระหนักในเรื่องสิทธิส่วนบุคคลในสังคมไทยนั้นยังมีอยู่น้อย ซึ่งใกล้เคียงกับผลการวิจัยเชิงสำรวจ ซึ่งพบว่าระดับความตระหนักเรื่องสิทธิส่วนบุคคลของคนไทยโดยเฉพาะในบริบทออนไลน์นั้นอยู่ในระดับปานกลาง อย่างไรก็ตามนอกจากระดับความตระหนักแล้ว วิธีการในการป้องกันการถูกละเมิดสิทธิส่วนบุคคลออนไลน์เป็นประเด็นที่มีความสำคัญต่อเนื่อง ซึ่งผู้นำองค์กรภาคประชาสังคมมีความเห็นพ้องต้องกันว่า นอกจากจะต้องรณรงค์และให้การศึกษาต่อสังคมในประเด็นนี้แล้ว การตรากฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลก็เป็นสิ่งที่จำเป็นอันดับต้นๆ ที่ต้องทำควบคู่กันไป กล่าวโดยสรุป การที่จะทำให้การคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลและข้อมูลส่วนบุคคลเกิดขึ้นได้จริงนั้น จำเป็นจะต้องอาศัยความร่วมมือจาก 2 ภาคส่วนที่สำคัญคือ 1) ภาครัฐ โดยการสนับสนุนให้มีการออกกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลโดยเร็ว 2) องค์กรภาคประชาสังคม ซึ่งจะเป็นส่วนสำคัญในการรณรงค์ให้ระดับความตระหนักต่อการถูกละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของคนในสังคมสูงขึ้น ตลอดจนการแสดงบทบาทในการให้การศึกษาแก่ประชาชนในประเด็นดังกล่าว ตลอดจนบทบาทในการผลักดันให้ประชาชนมีความรู้เท่าทันสื่อ เทคโนโลยีสมัยใหม่และความเสี่ยงต่อการถูกละเมิดสิทธิส่วนบุคคลอันเป็นสิทธิอันชอบธรรมที่จะไม่ถูกละเมิด

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

นิธิมา คณานันท์. (2544). *ความตระหนักรู้ถึงสิทธิส่วนบุคคลในการสื่อสารบนอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย*.
วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวารสารศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

- Bennett, C. J. (2008). *The Privacy Advocates: Resisting the Spread of Surveillance*. Cambridge: MIT University Press.
- Butler, E., McCann, E., & Thomas, J. (2011). Privacy setting awareness on Facebook and its effect on user-posted content. *Human Communication*, 14(1), 39-55.
- Decew, J. (1997). *In pursuit of privacy: Law, ethics and the rise of technology*. Ithaca: Cornell University Press.
- Fogel, J., & Nehmad, E. (2009). Internet social network communities: Risk taking, trust, and privacy concerns. *Computers in Human Behavior*, 25, 153-160.
- Grubbs-Hoy, M., & Milne, G. (2010). Gender differences in privacy-related measures for young adult Facebook users. *Journal of Interactive Marketing*, 10(2), 28-45.
- Kurt, M. (2010). Determination of internet privacy behaviours of students. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 9, 1244-1250.
- Milne, R., Rohm, J., & Bahl, S. (2004). Consumer's protection of online privacy and identity. *The Journal of Consumer Affairs*, 38(2), 217-232.
- Nosko, A., Wood, E., Kenney, M., Archer, K., Pasquale, D. D., Molema, S., & Zivcakova, L. (2012). Examining priming and gender as a means to reduce risk in a social networking context: Can stories change disclosure and privacy setting use when personal profiles are constructed? *Computers in Human Behavior*, 28(2067-2074).
- Paine, C., Reips, U.-D., Stieger, S., Joinson, A., & Buchanan, T. (2007). Internet user's perception of 'privacy concerns' and 'privacy actions'. *International Journal of Human-Computer Studies*, 65, 526-536.
- Ramasoota, P. (1998). Information technology and bureaucratic surveillance: a case study of the population information network (PIN) in Thailand. *Information Technology for Development*, 8(1), 51-64.
- Ramasoota, P. (2000). *State surveillance, privacy and social control in Thailand (1358-1997)*. Unpublished PhD Dissertation, Simon Fraser University.
- Warren, S., & Brandeis, D. (1980). The right to privacy. *Harvard Law Review*, 4(5).
- Westin, A. (1967). *Privacy and freedom*. New York: Atheneum.